

UNIVERSITETET I OSLO

Universell utforming av IKT på UiO

UU-prosjektet (fase 2)

Universitetsbiblioteket

Ida Marie Solås og Ida Meland (USIT)

1. juni 2022

Innhold

Bakgrunn for
prosjektet

Hva er universell
utforming og
hvem er det for

Hvilke krav må
UiO imøtekomme

Sentralt tilbud
rundt UU

Bakgrunn for UU-prosjektet fase 2

- I 2021 gjennomførte vi [UU-prosjektet \(fase 1\)](#) som kartla hvorvidt UiOs digitale tjenester er universelt utformet. I tillegg så vi på hvorvidt systemeiere har UU-kompetanse.
- Systemer som ble undersøkt: Nettsidene uio.no, Canvas, Devilry, Oria, EHMS og Passordtjenesten
- Funnet fra fase 1: [Store mangler i tjenestene som ble undersøkt](#)
- En av anbefalingene gitt i UU-prosjektet i 2021 var å jobbe videre med blant annet *forankring og opplæring hos fakultetene/fagmiljøene*

Tiltak i fase 2

- Prosjektperioden for denne fasen er satt til februar - juni 2022
- Informasjonsrunde om UU-krav hos alle enheter på UiO (á la GDPR-prosjektet). Hvert enkelt fakultet/enhet har selv ansvar for å imøtekomme lovkravene.
- Presentere det sentrale tilbudet rundt UU (fra høsten 2022)
- Utarbeider nå informasjonssider og kurs for de viktigste områdene rundt UU (f.eks. "Slik lager du forelesningsfoiler som er universelt utformet")

Prosjektgruppe fase 2

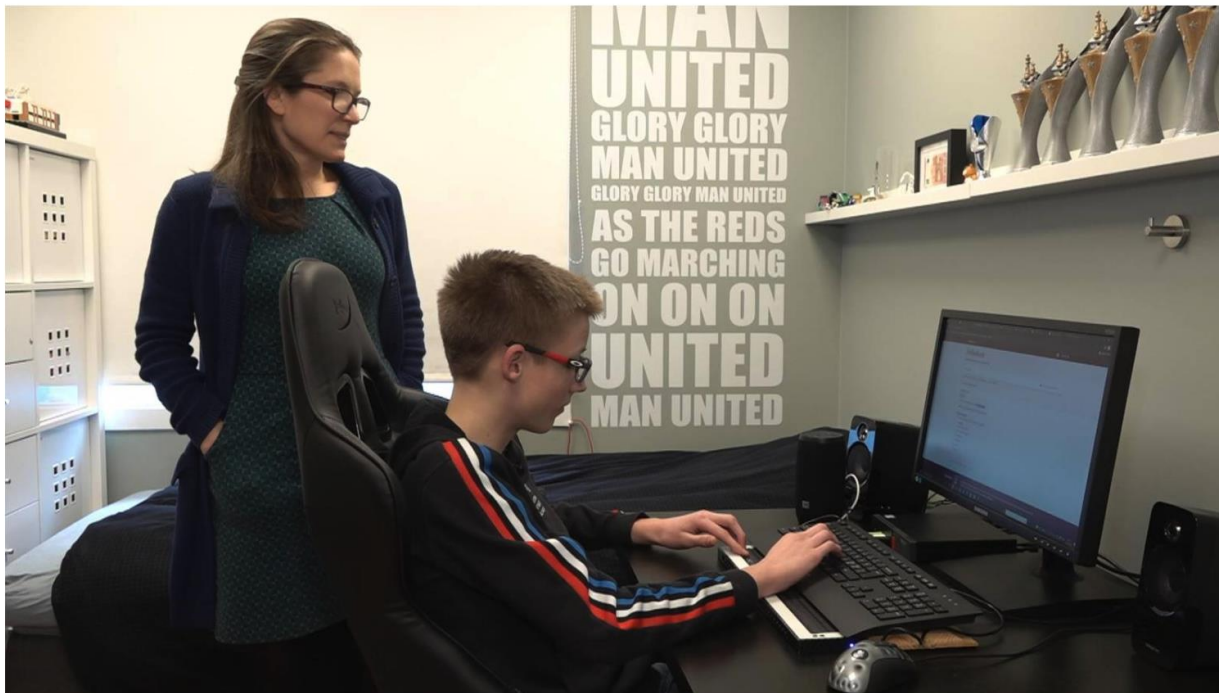
- Ida Marie Solås, USIT
- Joey Corbin, Seksjon for digitale tjenester
- Tore Bredeli Jørgensen, LINK
- Karoline Hagane, Seksjon for kommunikasjon
- Thao Elizabeth Nguyen, Seksjon for studiekvalitet
- Vilde Sørbo Nenseth, jurist/IT-direktørens stab
- Ida Meland, USIT (prosjektleder)
- Tømm Eriksen, USIT (prosjekteier)

Hva er universell utforming?

Universell utforming bygger på tanken om at tjenester skal være tilgjengelig for alle. Uavhengig av alder, funksjonsevne og utdanningsnivå.

Petter (14) er blind: – Læremidla er ikkje gode nok

Blinde elevar slit med dei digitale verktøya i skulen. Likevel vil ikkje Kunnskapsdepartementet innføre ordninga som kan løyse problemet.

INNFRIR IKKJE: Ei undersøking av ti digitale læremiddel underkjente alle for dårleg universell utforming. For Petter (14) er slike læremiddel ei utfordring.

FOTO: SIRI SAUGSTAD / NRK

Bjørne Østrem Djukastein
Journalist

Publisert 21. mars kl. 21:14

PANDEMIEN RAMMER SKJEVT

— Ser at mange studenter med synshemming dessverre gir opp

Norges Blindeforbunds Ungdom krever bedre tilrettelegging for studenter med svaksynthet. Hvis ikke frykter de konsekvensene.

I et digitalt samfunn bruker studentene mange digitale verktøy i hverdagen

- Alt fra semesterregistrering til å sette nytt passord for brukeren sin
- Mye innenfor undervisning, blant annet:
 - Sjekke timeplan
 - Få beskjeder
 - Presentasjoner fra forelesning
 - Forelesningsvideo
 - Få og levere oppgaver
 - Eksamen

Nødvendig for noen, bra for alle

Nedsatt funksjonsevne kan være permanent, midlertidig eller situasjonsavhengig.

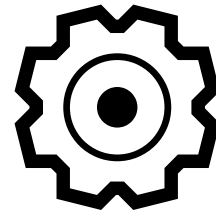
Funksjonsevner fordeles på fire områder:

Syn

Hørsel

Motorikk

Kognisjon

Eksempel:

Hvordan sidetittel og overskriftsnivåer er nyttig for alle

- Enklere for alle å få oversikt og finne innhold
- Enklere å navigere med skjermleser
- Hjelper en stressa student å finne riktig innhold i tide
- Gunstig for søkemotoroptimalisering

Hvilke krav gjelder for UiO?

- Gjeldende regelverk: [WCAG 2.0 \(uutilsynet.no\)](https://uutilsynet.no/wcag-2.0)
- Regelverk fra februar 2023: [WCAG 2.1 \(uutilsynet.no\)](https://uutilsynet.no/wcag-2.1) og [WAD \(uutilsynet.no\)](https://uutilsynet.no/wad)
- Inkluderer blant annet [krav om tilgjengelighetserklaring \(uutilsynet.no\)](https://uutilsynet.no/krav-om-tilgjengelighetserklaring) fra februar 2023

Hva må være universelt utformet?

**Det som brukes i undervisning
eller til informasjonsformidling**

*WAD spesifiserer at kravene også gjelder nye intranett og ekstranett

Hva må være universelt utformet – i praksis

- Tekniske rammeverk
 - UiO har også ansvar for at løsninger fra tredjepartsleverandører (som for eksempel Canvas) imøtekommer lovkravene
- Innhold – både dokumenter og innhold som legges ut i html (uio.no, Canvas ++).
 - Overskriftsnivåer
 - Legge til alternativ tekst på bilder og illustrasjoner
 - Skrive klarspråk
 - Beskrivende lenker
 - Tabell brukes til å presentere tabelldata, ikke styre layout og utseende
 - Tekstalternativ for video og lyd

Video og lyd

- Video og lyd skal ha et tekstalternativ. For eksempel ved at en video er tekstet.
- Gjøres ikke forskjell på om det er noen med funksjonsnedsettelse eller ikke i emnet.
- Ulike hjelpemidler/verktøy kan benyttes
 - [Autotekst](#) - automatisk transkribering fra tale til tekst, tjeneste utviklet av USIT
 - [Panopto](#) (ntnu.no) kan tas i bruk av UiO fra høsten 2022. Tjeneste for å gjøre videopptak, redigere, publisere og kan generere automatisk tekst på video.
- Det er tidkrevende og nye rutiner må på plass. UiO jobber nå med retningslinjer rundt dette. Inntil gode nok støttefunksjoner/verktøy er på plass, er det **per i dag tillatt å publisere forelesningsvideo uten tekstalternativ**. NB: Dette unntaket gjelder kun forelesningsvideo.
- [Mer om forelesningsopptak og teksting](#)

UUtilsynet har rettet blikket mot UH-sektoren

- En av oppgavene til UUtilsynet (Tilsynet for universell utforming av IKT, uutilsynet.no) er å kontrollere om virksomheter oppfyller kravene for nettløsninger
- Tilsyn hos UiB og BI i 2021
- UiB fikk dagsbot på 150 000 (UiB holdt et webinar om dette 8. april)
- Hva skjer om/når UiO får tilsyn?
 - Varsling 14 dager før tilsynet starter
 - Finner de ut at nettløsningen bryter regelverket, følger de opp virksomheten til feilene blir korrigerede. Om nødvendig bruker de pålegg om retting og dagbøter.

NYHETER

UiB får bot på 150.000 - brøt lovverket på åtte punkt

Den digitale eksamensløsningen til UiB har ikke vært bra nok tilrettelagt for synshemmede. Det må de betale for. Foto: TOM HJERTHOLM

Av [Magnhild Synnøve Mostad](#) og [Julie Sætre](#)

Publisert: 28.10.21 12:57 ▼ Del

Universitetet i Bergen rettet opp feilene, men var én dag for sent ute. Dette førte til en dagbot på 150.000 kroner.

Hvordan kommer vi i mål?

- Noe løses teknisk
 - UiO sentralt har ansvar for de største tjenestene som uio.no og Canvas.
 - Lokale tjenester har enhetene selv ansvaret for.
- Hovedvekten ligger på innholdet som publiseres
 - Dette gjelder alle som publiserer og lager innhold som er rettet mot studentene eller offentligheten, både sentralt og lokalt.
 - Det finnes støtteverktøy som er knyttet til de tekniske rammeverkene (som UU-sjekk i Vortex og Canvas). Og spør gjerne om veiledning fra lokal UU-ekspertise eller USIT.
- Målet er at dette blir en del av måten alle jobber på, i alle ledd

Hva bør dere starte med lokalt?

- Kartlegge situasjonen på fakultetet (systemer og kompetanse)
- Bygge kompetanse hos faglærere og de som forvalter/utvikler systemer
 - Blant annet skal UU-prosjektgruppa/USIT framover holde webinarer om ulike tema innenfor UU
- Få det inn i planer og strategier
 - Ta gjerne kontakt med prosjektgruppa om dere ønsker innspill til dette arbeidet
 - Hvilke rutiner har dere for kvalitetssikring av innholdet i dag?
 - Bake det inn i eksisterende rutiner
- Starte med det nye innholdet

Sentralt tilbud rundt UU

- Tjenestetilbud på plass til høsten
 - Veiledning til UU-arbeid
 - Bidra til UU-evaluering av nettløsninger
- Infosider om UU (jobbes med)
- Webinar om "UU i praksis" vil holdes – dato kommer
- Spørsmål om UU kan sendes til uu-kontakt@usit.uio.no

Videre plan for UU-prosjektet

Frem mot sommeren:

- Informasjonsrunde hos enheter
- Utarbeide informasjonsmateriale

Til høsten skal det være fokus på:

- Innkjøp
- Canvas
- Nettsidene/uio.no

Spørsmål?

Prosjektleder: ida.meland@usit.uio.no

uu-kontakt@usit.uio.no